

EU-MIDIS īsumā
**Ievadinformācija par *FRA* Eiropas Savienības
mēroga apsekojumu diskriminācijas jautājumos**

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*)

20 09	<i>EU-MIDIS</i>
	Eiropas Savienības minoritāšu un diskriminācijas apsekojums
	Latviešu
	 FRA <small>EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS</small>

EU-MIDIS īsumā
**levadinformācija par *FRA* Eiropas Savienības
mēroga apsekojumu diskriminācijas jautājumos**

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*)

Levadinformācija par FRA un EU-MIDIS

Eiropas Savienības iedzīvotāji ir ļoti dažādi, un šī daudzveidība arvien palielinās. Līdzās minoritātēm, kas jau ir iesakņojušās, piemēram, romiem un nacionālajām minoritātēm, arī imigrācijai no valstīm ārpus ES pēdējos gados ir bijusi liela nozīme Eiropas Savienības etniskās un kultūras daudzveidības veidošanā. Vienlaikus arī iedzīvotāju pārvietošanās ES ietvaros, ko ietekmēja 2004. un 2007. gada paplašināšanās un ES pilsoņu brīvas pārvietošanās princips, papildina iedzīvotāju dinamisko un arvien daudzveidīgāko realitāti daudzās dalībvalstīs.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (FRA) darbība īsumā

Pētniecība, datu vākšana un analīze:

- vākt, analizēt un izplatīt objektīvu, ticamu un salīdzināmu informāciju par pamattiesību attīstību ES;
- izstrādāt metodes un standartus, lai uzlabotu datu kvalitāti un salīdzināmību ES līmenī;
- veikt un atbalstīt zinātniskus pētījumus un apsekojumus.

ES iestāžu un dalībvalstu konsultēšana:

- izstrādāt un publicēt secinājumus un atzinumus ES iestādēm un dalībvalstīm par Kopienas tiesību aktu ieviešanu;
- publicēt gada ziņojumu par pamattiesību situāciju ES un tematiskus ziņojumus, kas balstās uz FRA pētījumiem un apsekojumiem, kā arī izcelt labas prakses piemērus pamattiesību jomā.

Pilsoniskās sabiedrības informēšana un sadarbība ar to:

- informēt sabiedrību par pamattiesībām;
- veicināt dialogu ar pilsonisko sabiedrību;
- izveidot un koordinēt Pamattiesību platformu, lai apmainītos ar informāciju un apkopotu zināšanas.

EU-MIDIS mērķis ir nodrošināt pamatotu informāciju, kas var palīdzēt politikas veidotājiem un citām galvenajām ieinteresētajām pusēm vērsties pret diskriminācijas un rasisma izpausmēm, kā arī uzlabot atbalsta struktūras diskriminācijas un rasistiski motivētu noziegumu upuriem.

EU-MIDIS īsumā

- **EU-MIDIS nozīmē “Eiropas Savienības minoritāšu un diskriminācijas apsekojums”.**
- **Tas ir pirmais šāda veida apsekojums, kura uzdevums ir sistemātiski aptaujāt minoritātes visās ES dalībvalstīs** par viņu pieredzi saistībā ar diskriminējošu attieksmi, informētību par savām tiesībām un to, kam iesniegt sūdzības par diskrimināciju, par rasistiski motivētu noziegumu gadījumiem, kā arī pieredzi ar tiesībsargsardzības un robežkontroles iestādēm.
- **Vienādu standarta anketu izmantošana visās valstīs** ļauj EU-MIDIS salīdzināt rezultātus, ko devusi dažādu grupu aptaujāšana.
- **Visās 27 ES dalībvalstīs 2008. gada laikā tika klātienē aptaujāti 23 500 imigranti un etnisko minoritāšu pārstāvji.**
- Lai varētu salīdzināt rezultātus attiecībā uz dažiem galvenajiem jautājumiem desmit dalībvalstīs, **tika aptaujāti 5000 cilvēki, kas pārstāvēja iedzīvotāju vairākumu un dzīvoja tajā pašā teritorijā, kurā minoritātes.**
- **Anketu veidoja 150 jautājumi un 300 dažādi atbilžu varianti**, ņemot vērā visas iespējamās atbildes, ko cilvēki varēja sniegt uz katru jautājumu. Turklāt rezultātus var analizēt, ņemot vērā respondenta īpašības, piemēram, dzimumu un vecumu, jo šī informācija tika anonīmi iegūta statistiskiem nolūkiem.
- **Intervijas ilga no 20 minūtēm līdz vienai stundai** atkarībā no līmeņa, kādā katrs aptaujas dalībnieks bija izjutis diskrimināciju un vajāšanu.

Kādēļ mums ir nepieciešams šāds apsekojums?

Kaut arī dalībvalstu iedzīvotāju sastāvs kļūst arvien daudzveidīgāks, aģentūras gatavotie ziņojumi pastāvīgi liecina, ka daudzās valstīs pastāv nopietns informācijas trūkums par minoritātēm. Šī informācija nepieciešama, lai novērtētu minoritāšu iekļaušanos Eiropas sabiedrībā, to, kāda ir diskriminējošas attieksmes un noziedzīgas viktimizācijas izplatība, tostarp noziegumi rasistisku motīvu dēļ, ar ko saskaras minoritātes. Tas skar gan etniskās minoritātes, gan imigrantus, nacionālās minoritātes un ES pilsoņus, ieceļojot Eiropas Savienībā vai pārvietojoties tās robežās.

Dažās dalībvalstīs un Eiropas Savienības līmenī tiek veikti pasākumi, lai mēģinātu novērst precīzu datu trūkumu par to, kā minoritātes saskaras ar diskrimināciju un viktimizāciju. Šos datus var izmantot

arī kā sociālās integrācijas vai marginalizācijas rādītājus. Taču tāda datu vākšana ES valstīs, kurā uzsvars tiek likts uz iedzīvotāju vairākuma pieredzi ar apsekojuma pētījumiem, izmantojot jau esošās atlases metodes — piemēram, “Eurobarometer” un Eiropas Sociālais apsekojums, — spēj piesaistīt tikai nelielu skaitu minoritāšu respondentu. Tādēļ politikas veidotāji nav pietiekami informēti par to, kā Eiropas Savienības dalībvalstu ikdienas dzīvē jūtas minoritātes. Šāds pastāvīgs datu un jo īpaši salīdzināmu datu trūkums neļauj politikas veidotājiem valstu un ES līmenī izstrādāt un precīzi adresēt pasākumus, lai novērstu minoritāšu diskrimināciju un viktimizāciju.

Minētie iemesli rosināja FRA ar galveno ieinteresēto pušu atbalstu 27 dalībvalstīs veikt ES mēroga apsekojumu atsevišķās imigrantu un etnisko minoritāšu grupās, lai noskaidrotu to pieredzi diskriminācijas un noziedzīgas viktimizācijas jomās, tostarp saskaroties ar noziegumiem rasistisku motīvu dēļ un diskriminējošu attieksmi no tiesībsardzības iestāžu puses.

Ko mūsu apsekojumā jautāja?

EU-MIDIS apsekojuma jautājumu kopums attiecās uz šādiem tematiem:

- jautājumi par dažādu diskriminācijas veidu uztveri valstī, kurā viņi dzīvo, kā arī jautājumi par to, cik labi viņi ir informēti par savām tiesībām un par to, kur sūdzēties par diskriminējošu attieksmi;
- jautājumi par respondentu diskriminācijas pieredzi saistībā ar viņu minoritātes izcelsmi deviņās dažādās ikdienas dzīves jomās un par to, vai viņi ziņoja par diskrimināciju;
- jautājumi par respondentu pieredzi, kļūstot par noziegumu upuriem piecās jomās, tostarp, vai viņi uzskata, ka piedzīvojuši viktimizāciju minoritātes izcelsmes dēļ, un vai viņi ziņoja policijai par viktimizācijas gadījumiem;
- jautājumi par saskarsmi ar tiesībsardzības, muitas un robežkontroles iestādēm un to, vai respondenti uzskata, ka bijuši diskriminējošas etniski motivētas prakses upuri.

Dalībvalsts	Valsts saīsinājums
Beļģija	BE
Bulgārija	BG
Čehija	CZ
Dānija	DK
Vācija	DE
Igaunija	EE
Īrija	IE
Grieķija	EL
Spānija	ES
Francija	FR
Itālija	IT
Kipra	CY
Latvija	LV
Lietuva	LT
Luksemburga	LU
Ungārija	HU
Malta	MT
Nīderlande	NL
Austrija	AT
Polija	PL
Portugāle	PT
Rumānija	RO
Slovēnija	SI
Slovākija	SK
Somija	FI
Zviedrija	SE
Apvienotā Karaliste	UK
Vidus- un Austrumeiropa	CEE
Bijusi Dienvidslāvija	Ex-YU

Respondentiem jautāja par viņu diskriminācijas un viktimizācijas pieredzi pēdējo piecu gadu laikā un iepriekšējos 12 mēnešos.

Ko EU-MIDIS atklās?

Daži apsekojuma piemēri

- Pilns apsekojuma datu kopums noderēs kā vispusīgs un daudzveidīgs informācijas avots attiecībā uz dažādu minoritāšu grupu pieredzi diskriminācijas un viktimizācijas jomā katrā no 27 ES dalībvalstīm.
- Turpmāk sniegtā informācija ir tikai ieskats pilnā datu kopumā un rezultātu interpretācijas iespējās.

Diskriminācijas uztvere

Respondentus lūdza norādīt, vai viņi uzskata, ka diskriminācija ir ļoti plaši izplatīta, visai izplatīta, visai reti sastopama, ļoti reta vai tās nav nemaz.

Pirms jautājumu uzdošanas par “diskrimināciju” intervētāji iepazīstināja respondentus ar diskriminācijas jēdzienu, minot piemēru par personu, pret kuru izturas mazāk labvēlīgi nekā pret citiem sakarā ar tādu konkrētu personas iezīmi kā etniskā vai minoritātes izcelsme.

1. attēlā atklāts to respondentu īpatsvars katrā aptaujātajā grupā, kuri uzskata, ka diskriminācija pēc “etniskās vai imigrantu izcelsmes” viņu valstī bija ļoti vai visai izplatīta.

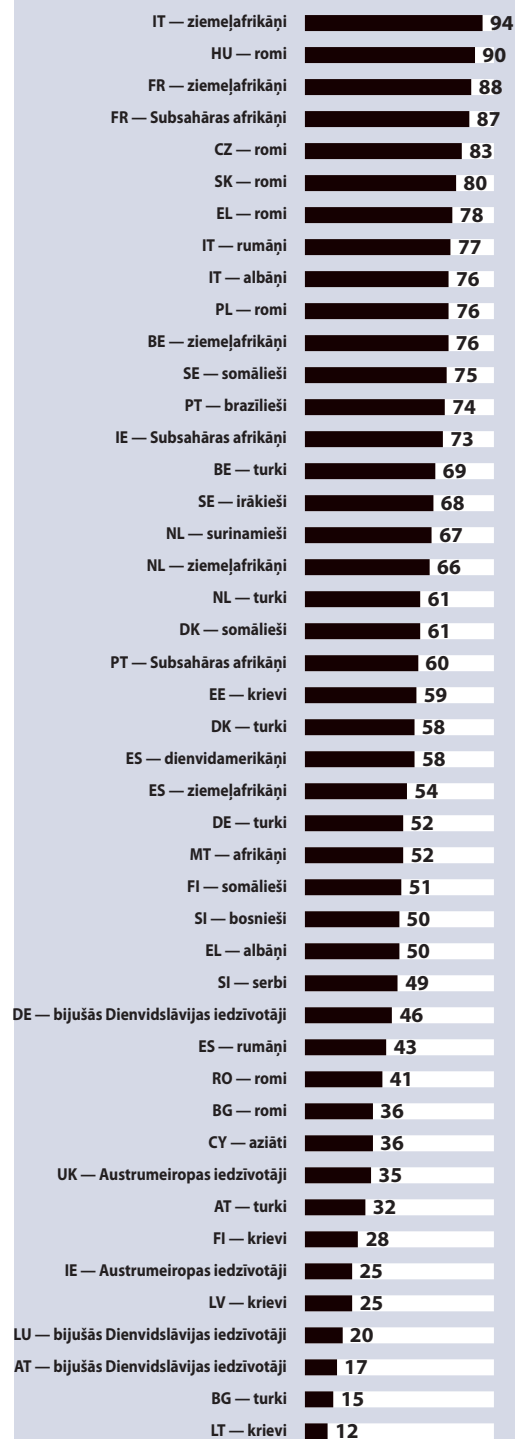
Šie rezultāti jāinterpretē piesardzīgi, jo tie atspoguļo rezultātus, kas iegūti ļoti atšķirīgās grupās. Ņemot to vērā, var spriest, ka lielākā daļa minoritāšu grupu, kas tika aptaujātas EU-MIDIS apsekojumā, uzskatīja, ka diskriminācija etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ ir plaši izplatīta dalībvalstī, kurā viņus intervēja.

Šis konstatējums atspoguļo kopainu par to, kādā mērā minoritāšu pārstāvji ES jūtas neaizsargāti pret diskrimināciju etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ vai uzskata, ka šāda veida diskriminācija ir plaši izplatīta attiecībā pret citiem.

Izvērtējot rezultātus, ir vērojamas dažas būtiskas atšķirības vienādas izcelsmes grupu atbildēs. Piemēram, romu gadījumā tikai mazākā daļa respondentu Rumānijā un Bulgārijā (attiecīgi 41 % un 36 %) uzskatīja, ka diskriminācija etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ ir plaši izplatīta; salīdzinājumā — romu respondenti piecās citās dalībvalstīs, kurās romi

1. attēls

Respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka diskriminācija pēc etniskās vai imigrantu izcelsmes valstī ir plaši izplatīta

EU-MIDIS, A1A jautājums

tika aptaujāti, sniedza atbildes, kas svārstījās no 76 % Polijā līdz 90 % Ungārijā.

Apsekojuma pirmais ziņojums *Data in Focus* par romiem (publicēts 2009. gada aprīlī) liecina, ka diskriminācijas pieredze dažādās jomās iepriekšējo 12 mēnešu laikā saglabājas visnotaļ zemāka romiem, kuri dzīvo Bulgārijā un Rumānijā nekā romiem, kuri dzīvo citās dalībvalstīs. Apsekojuma rezultāti liecina, ka etniskas vai imigrantu izcelsmes dēļ izraisītas diskriminācijas *uztvere* atspoguļojas romu respondentu diskriminācijas *pieredzē*; pastāv noteikts modelis saistībai starp priekšstatiem par diskrimināciju un tās pieredzi.

Turpretī 59 % krievu Igaunijā uzskata, ka diskriminācija etniskās vai imigrācijas pazīmes dēļ ir visai vai ļoti plaši izplatīta, tomēr, atbildot uz konkrētu jautājumu par viņu pašu diskriminācijas pieredzi pēdējo 12 mēnešu laikā, tikai 17 % varēja atcerēties kādu konkrētu gadījumu. Šajā gadījumā varētu izrādīties, ka pastāv neatbilstība starp diskriminācijas uztveri un pieredzi, taču šīs šķietamās neatbilstības izskaidrojumu var rast arī Igaunijā dzīvojošo krievu vēsturē un kontekstā.

Informētība par organizācijām, kas piedāvā atbalstu un padomu

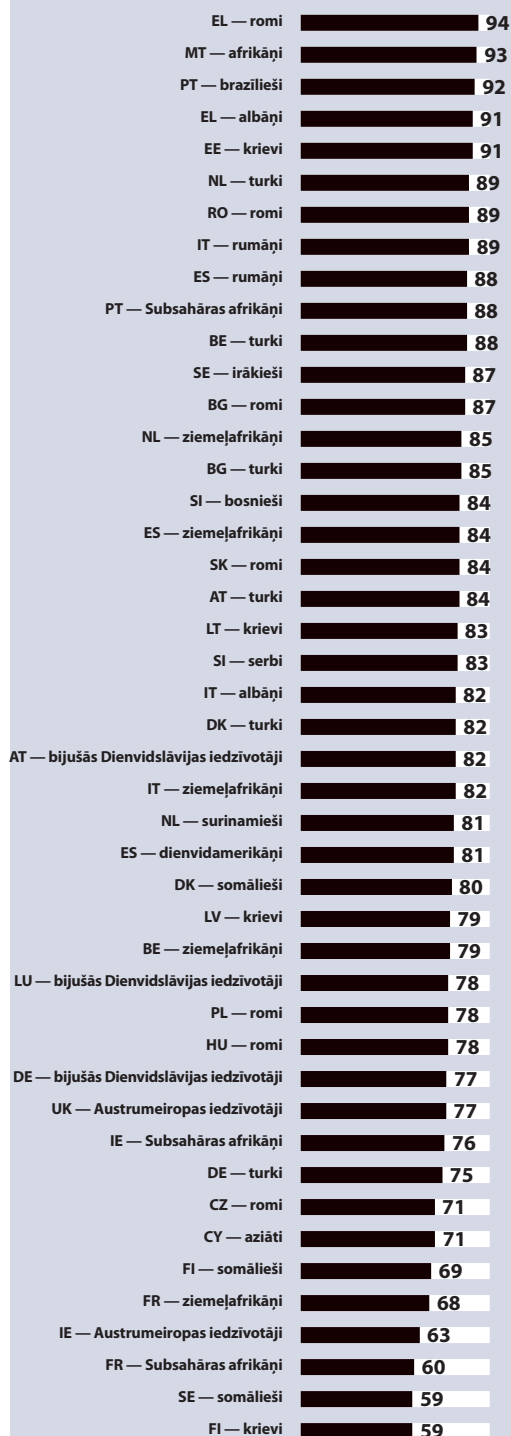
Respondentiem jautāja, vai viņi zina kādu organizāciju savā dalībvalstī, kas varētu piedāvāt atbalstu vai padomu cilvēkiem, kuri ir tikuši diskriminēti jebkāda iemesla dēļ.

2. attēlā sniegtie rezultāti atklāja, ka lielākā daļa respondentu visās grupās — no romiem Grieķijā un afrikāņiem Maltā līdz somāliešiem Zviedrijā un krieviem Somijā — nezināja nevienu organizāciju, kas piedāvātu atbalstu vai padomu cilvēkiem, kuri tikuši diskriminēti.

Šis atklājums satraucošā kārtā apstiprina, cik lielā mērā tās grupas, kuras ir visneaizsargātākās pret diskrimināciju ES, nav informētas par to, kur vērsties pēc palīdzības diskriminācijas gadījumā. Vienlaikus šis rezultāts varētu liecināt par to, ka daudzās dalībvalstīs patiešām trūkst atbalsta pakalpojumu.

2. attēls

Respondentu īpatsvars, kuri nezina nevienu organizāciju, kas sniegtu atbalstu un padomu diskriminētiem cilvēkiem

EU-MIDIS, A3 jautājums

EU-MIDIS liecina, ka trūkst informācijas un sadarbības ar dienestiem, kas sniedz atbalstu un padomu — tām minoritātēm, kuras nav aizsargātas pret diskrimināciju, trūkst “pieejas tiesiskumam”.

Provizoriskie

EU-MIDIS rezultāti attiecībā uz respondentu informētību par organizācijām, kas var piedāvāt atbalstu un padomu cilvēkiem, kuri ir diskriminēti, ir šādi:

Pirmkārt, ir jāiegulda līdzekļi, lai informētu tos, kuri ir neaizsargāti pret diskrimināciju, par to, kur viņi var vērsties pēc atbalsta un padoma.

Otrkārt, jāpiešķir līdzekļi, lai izveidotu un/vai uzturētu organizācijas, kuru mērķis ir piedāvāt palīdzību diskriminētiem cilvēkiem.

Treškārt, cilvēki, kuri ir diskriminēti, jāmudina un viņiem ir jāzina, ka var ziņot par pieredzēto kompetentai organizācijai vai tur, kur viņi tiek diskriminēti, ar pārliecību, ka viņu sūdzības tiks uztvertas nopietni.

Diskriminācijas pieredze

Šeit izklāstītie rezultāti attiecas uz cilvēku pieredzi iepriekšējo 12 mēnešu laikā.

Apsekojuma respondentiem jautāja par viņu pieredzi attiecībā uz diskriminējošu attieksmi saistībā ar imigrantu vai etniskās minoritātes izcelsmi deviņās ikdienas dzīves jomās (skat. 1. lodziņu).

Ja viņi norādīja, ka ir diskriminēti pēdējo 12 mēnešu laikā, viņiem uzdeva papildu jautājumus par katru diskriminācijas jomu:

- Cikreiz katra veida diskriminācija notikusi pēdējo 12 mēnešu laikā?
- Vai viņi vai kāds cits ziņoja par pēdējo jebkādas diskriminācijas gadījumu kādai iestādei vai organizācijai, kurā var iesniegt sūdzības, vai vietā, kurā notika šis diskriminācijas gadījums?
- Ja par diskrimināciju neziņoja nevienai organizācijai vai vietā, kurā tā notika, aptaujas dalībniekiem lūdza paskaidrot iemeslus, bet intervētāji kodēja līdz

desmit iespējamajiem iemesliem, pamatojoties uz respondentu teikto; iemesli bija dažādi — no “bailes no pāridarītāja atreibības par ziņošanu” līdz “nekas tāpat nenotiks / nemainīsies, ja par diskrimināciju ziņos”.

Romu respondenti visbiežāk norādīja uz diskrimināciju — 50 % romu atzina, ka ir diskriminēti pēdējo 12 mēnešu laikā.

3. attēlā atklāta vidējā diskriminācijas pakāpe attiecībā uz septiņām aptaujātajām lielajām grupām, tas ir, tiem respondentiem, kuri norādīja, ka ir diskriminēti vismaz vienu reizi pēdējo 12 mēnešu laikā jebkurā no deviņām apsekotajām diskriminācijas jomām.

1. lodziņš

Diskriminācijas jomas

EU-MIDIS jautāja respondentiem par diskrimināciju, ar kuru viņi saskārušies pēdējo 12 mēnešu laikā vai pēdējos piecos gados sakarā ar savu imigrantu vai etniskās minoritātes izcelsmi deviņās jomās:

- 1) meklējot darbu;
- 2) darbā;
- 3) meklējot māju vai dzīvokli īrēšanai vai pirkšanai;
- 4) no veselības aprūpes personāla puses;
- 5) no sociālajiem darbiniekiem;
- 6) no skolas personāla;
- 7) kafējnīcā, restorānā vai bārā;
- 8) ieejot vai iepērkoties veikalā;
- 9) mēģinot atvērt bankas kontu vai saņemt aizdevumu.

Uz augstu diskriminācijas līmeni norādīja arī respondenti ar izcelsmi no tā dēvētās Melnās Āfrikas (41 %) un no Ziemeļāfrikas (36 %).

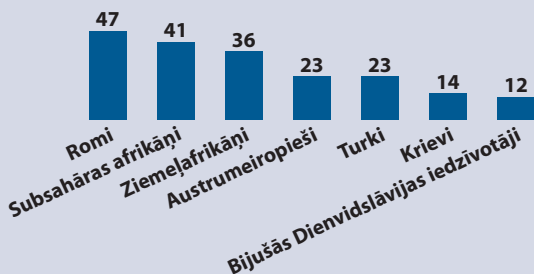
Apsekojumā noskaidrots, ka pārliecinošs aptaujāto **vairākums**, kuri bija piedzīvojuši diskrimināciju, **nebija ziņojuši par diskrimināciju nedz kādai organizācijai, nedz arī vietā, kurā diskriminācija notikusi**. Piemēram, vidēji tikai 20 % apsekojuma dalībnieku ar izcelsmi no Melnās Āfrikas bija ziņojuši par pēdējo piedzīvoto diskriminācijas gadījumu. Attiecībā uz citām lielajām grupām ziņošanas pakāpe kādai organizācijai vai vietā, kurā diskriminācija notika, svārstījās no 21 % romiem līdz 12 % respondentiem no Vidus- un Austrumeiropas.

Kā liecina 4. attēls, respondentu galvenais motīvs, lai neziņotu par pēdējo diskriminācijas pieredzi,

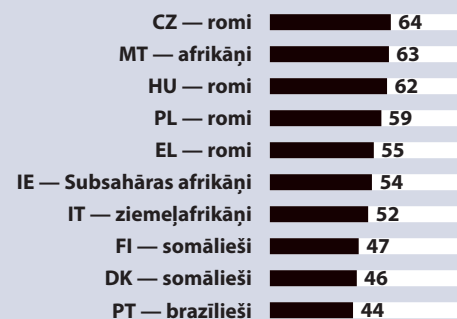
3. attēls

Diskriminēto īpatsvars vismaz vienā no deviņām jomām

Pēdējo 12 mēnešu laikā

Desmit grupas ar visaugstāko diskriminācijas pakāpi, deviņās jomās (%)

Pēdējo 12 mēnešu laikā

EU-MIDIS, CA2 un CI2 jautājums

bija pārliecība, ka nekas nenotiks un nemainīsies, ja par incidentu ziņos.

Vienlaikus 36 % respondentu nezināja, kā īsti ir jāziņo vai kam ir jāziņo par diskrimināciju.

Diskriminācijas ikdienišķo raksturu akcentē apstākļi, ka 40 % apsekojuma dalībnieku atzina pēdējo pieredzi par nenozīmīgu un tādu, par ko nav vērts ziņot, jo "tas ir normāli un notiek regulāri".

Apkopojot abas atbildes par neziņošanas iemesliem — "bažas par negatīvām sekām" un „bailes no pāridarītāja atriebības par ziņošanu” — 40 % respondentu minēja tos kā neziņošanas iemeslus, un tas apstiprina faktu, ka ne visi respondenti diskrimināciju uzskata par maznozīmīgu gadījumu.

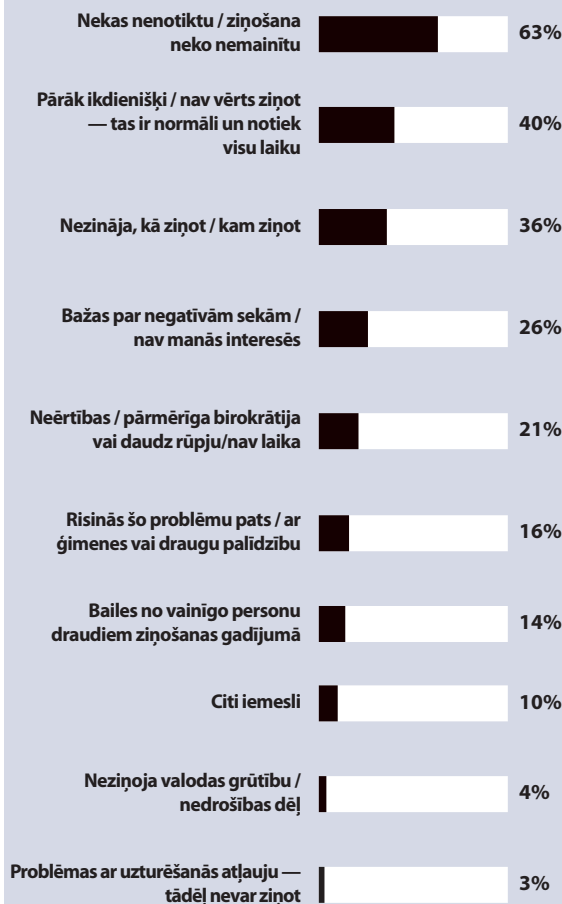
PIEMĒRS: DISKRIMINĀCIJA PRIVĀTO PAKALPOJUMU JOMĀ**Diskriminācijas izplatība privāto pakalpojumu jomā**

Aplūkojot vienu diskriminācijas jomu — privātos pakalpojumus (te apkopoti rezultāti par diskrimināciju

4. attēls

Neziņošanas iemesli par pēdējo diskriminācijas gadījumu

Pēdējo 12 mēnešu laikā, visi respondenti

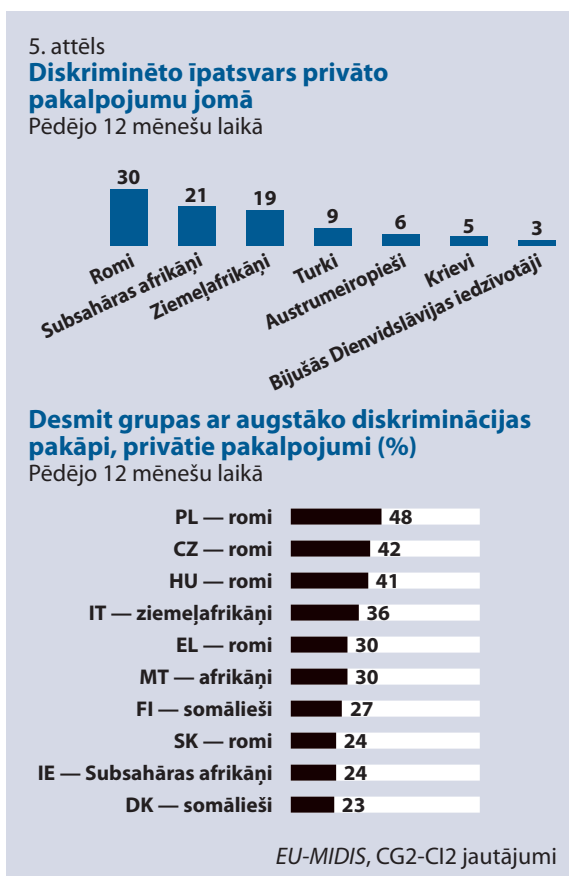
EU-MIDIS, CA5-CI5 jautājumi

kafejnīcās, restorānos un bāros, ieejot vai iepērkoties veikalā un mēģinot atvērt bankas kontu vai saņemt aizdevumu) — 5. attēls atklāj, ka vispārīgas diskriminācijas iezīmes attiecībā uz lielajām grupām ir arī privāto pakalpojumu jomā. Arī šoreiz romi norāda, ka tiek diskriminēti visbiežāk, viņiem seko afrikāņi ar izcelsmi no Melnās Āfrikas un no Ziemeļāfrikas.

Aplūkojot desmit atsevišķas grupas ar visaugstāko paziņoto diskriminācijas līmeni privāto pakalpojumu jomā, no visām EU-MIDIS aptaujātajām grupām romi ieņem pirmās trīs vietas. Kopumā visaugstāko diskriminācijas līmeni norāda respondenti no Āfrikas kontinenta vai romi.

Ziņošana par diskrimināciju privāto pakalpojumu jomā

Ja apskatām, cik daudzi cilvēki ir diskriminēti privāto pakalpojumu jomā un cik daudzi ir devušies ziņot par

šo diskrimināciju kompetentai organizācijai vai vietā, kurā diskriminācija notika, 6. attēls atklāj, ka lielākā daļa visu respondentu visās aptaujātajās grupās par diskrimināciju neziņoja. Visbiežāk ziņoja ieceļotāji no bijušās Dienvidslāvijas (13 % ziņošanas gadījumu). Viduseiropas un Austrumeiropas iedzīvotāji bija mazāk čakli ziņošanā: tā rīkojās tikai 5 %.

Rasistiski noziegumi

EU-MIDIS uzdeva respondentiem daudzus jautājumus par to, vai viņi ir piedzīvojuši piecu veidu noziegumus pēdējo 12 mēnešu laikā (skat. 2. lodziņu). Ja respondenti norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā ir kļuvuši par upuriem konkrētā noziegumā, viņiem uzdeva papildu jautājumus par šā nozieguma veidu un konkrēti — vai viņi uzskata, ka šis noziegums notika rasistisku motīvu dēļ.

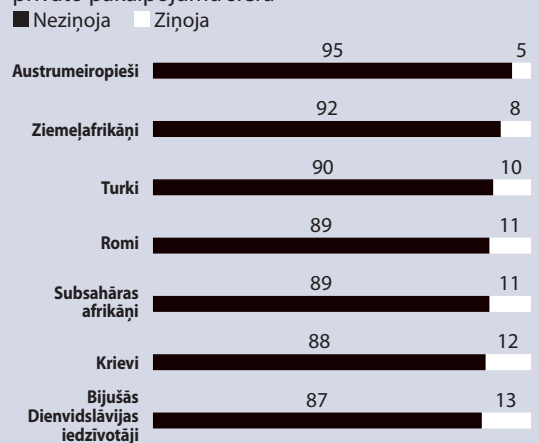
Tiem respondentiem, kuri norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā ir kļuvuši par upuriem uzbrukumam vai draudiem, vai nopietnai vajāšanai — un EU-MIDIS tos uzskata par “personiskiem” noziegumiem — intervētājs uzdeva papildu jautājumus par pēdējā gadījuma raksturu. Tie ietvēra šādus jautājumus:

- cik bieži šie noziegumi notika pēdējo 12 mēnešu laikā;

6. attēls

Respondentu īpatsvars, kuri ziņoja par diskrimināciju privāto pakalpojumu jomā

Pēdējais gadījums iepriekšējo 12 mēnešu laikā, no visiem respondentiem, kuri izjuta diskrimināciju privāto pakalpojumu sfērā

- vai attiecīgo gadījumu varēja uzskatīt par rasistiski motivētu; sievietēm jautāja, vai viņas domā, ka tas notika tādēļ, ka viņas ir sievietes;
- vai bija viena vainīgā persona vai vairākas;
- kas bija vainīgās personas, piemēram, vai upurim pazīstams vai svešs cilvēks, rasistiskas grupas loceklis u. c.;
- vai vainīgās personas pārstāvēja to pašu minoritāti, citu minoritāti vai iedzīvotāju vairākumu;
- vai vainīgās personas lietoja rasistiskus vai reliģiski aizvainojošus izteikumus;

2. lodziņš

Viktimizācijas jomas

EU-MIDIS jautāja respondentiem par to, kādu pāridarījumu viņi piedzīvojuši pēdējo 12 mēnešu laikā vai pēdējos piecos gados piecās jomās:

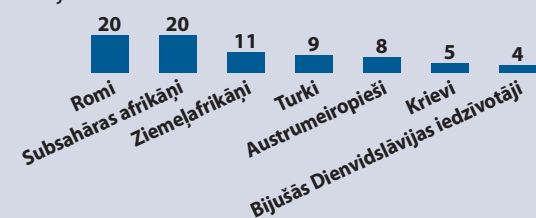
- 1) transportlīdzekļa zādzība vai apzagšana;
- 2) laupīšana ar ielaušanos vai tās mēģinājums;
- 3) personiskā īpašuma zādzība bez spēka vai draudu lietošanas;
- 4) uzbrukums un draudi;
- 5) nopietna vajāšana.

Ja respondenti norādīja, ka ir krituši par upuriem noziegumam, viņiem uzdeva papildjautājumus, tostarp, vai viņi domā, ka šis pāridarījums notika rasistisku motīvu dēļ.

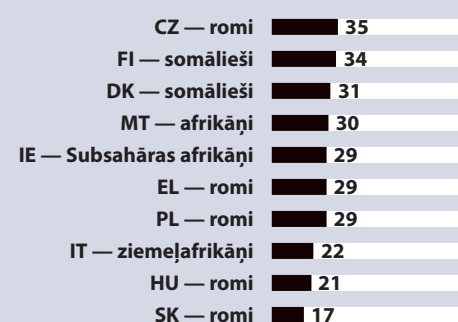
7. attēls

Rasistisko noziegumu upuru īpatsvars, pieci noziegumi (%)

Pēdējo 12 mēnešu laikā

Desmit grupas ar augstāko rasistisko noziegumu upuru īpatsvaru, pieci noziegumi (%)

Pēdējo 12 mēnešu laikā

EU-MIDIS, DA3-DC3, DD4 un DE5 jautājumi

- vai par šo gadījumu tika ziņots policijai; ja, nē, apsekojuma dalībniekiem jautāja par iemesliem, bet intervētāji kodēja līdz vienpadsmit atbildēm, pamatojoties uz respondentu teikto: tās svārstījās no “bailes no pāridarītāja atreibības par ziņošanu” līdz “neticībai, ka policija spēs kaut ko darīt”;
- cik nopietns šis gadījums bija apsekojuma dalībniekam.

Šis detalizētās informācijas līmenis tiks iekļauts nākamajā EU-MIDIS ziņojumā *Data in Focus* par noziedzīgu viktimizāciju Tajā tiks sniegta informācija par attiecīgo gadījumu raksturu un jo īpaši par nepaziņotiem rasistiskiem noziedzīgiem nodarījumiem, un tas varēs būtiski palīdzēt tiesībsargāšanas un noziedzības profilakses pasākumos, kuriem nepieciešama papildinformācija par šāda veida noziegumiem. Konstatējumus varēs izmantot arī upuru atbalsta organizācijas un NVO, kas strādā ar tām minoritātēm, kuras ir neaizsargātas pret uzbrukumiem.

7. attēlā attēlota rasistisko noziegumu izplatības pakāpe attiecībā uz septiņām aptaujātajām lielajām grupām, tas ir, tiem respondentiem, kuri norādīja, ka ir kļuvuši par rasistisku noziegumu upuriem vismaz vienu reizi pēdējo 12 mēnešu laikā jebkurā no piecām noziegumu jomām, par kurām viņiem jautāja.

Tāpat kā diskriminācijas gadījumā, kopaina, kas, pateicoties EU-MIDIS apsekojumam, rodas attiecībā uz neaizsargātību pret rasistiskiem noziegumiem, liecina, ka šajā apsekojumā romi un afrikāņi ar izcelsmi no Melnās Āfrikas ziņo par lielāku negatīvo pieredzi.

Ziņošana par rasistisku viktimizāciju

8. attēlā redzams to respondentu īpatsvars, kuri norādīja, ka ir kļuvuši par rasistisku noziegumu upuriem, bet par viktimizāciju nav ziņojuši policijai.

Visās aptaujāto grupās, runājot par uzbrukumiem, draudiem un nopietnu vajāšanu, lielākā daļa respondentu nebija ziņojusi policijai par viktimizācijas gadījumiem.

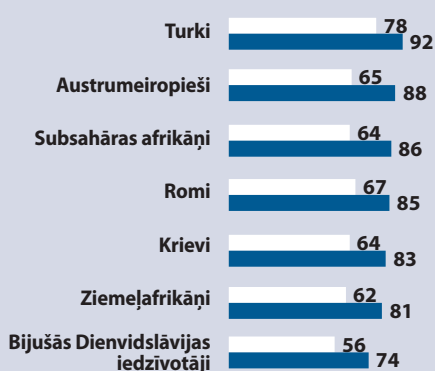
Liecības, kas minētas Aģentūras gada ziņojumā par situāciju dalībvalstīs rasisma un ksenofobijas jomā, bieži vien apstiprina, ka oficiāli reģistrētie rasistisko noziegumu līmenis ir ļoti zems vai ka daudzās dalībvalstīs nav neviena oficiāli reģistrēta rasistiska

8. attēls

Nepaziņoto rasistisko noziegumu īpatsvars pēc to veida (uzbrukums un draudi vai nopietna vajāšana)

Pēdējo 12 mēnešu laikā, no visiem personisko rasistisko noziegumu upuriem

□ Uzbrukums un draudi ■ Nopietna vajāšana

EU-MIDIS, DD4 & DD11 un DE5 & DE10 jautājumi

50 % respondentu, kuri bija kļuvuši par rasistiska uzbrukuma un draudu, kā arī nopietnas vajāšanas upuriem, norādīja, ka nav ziņojuši par pēdējo incidentu, jo nav ticējuši, ka policija spēs kaut ko izdarīt.

Melnās Āfrikas izcelsmes afrikāņi un romu respondenti ziņoja par visaugstāko pāridarījumu skaitu — katrs piektais norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā ir kļuvis par upuri noziegumam “rasistisku motīvu dēļ”.

nozieguma. Ja apskatītu skaitļus par rasistiskiem incidentiem, par kuriem ziņo *EU-MIDIS*, un pārnestu tos uz katrā dalībvalstī aptaujāto iedzīvotāju minoritāti vai minoritātēm, rezultāti liecinātu par tūkstošiem rasistisku uzbrukumu, par kuriem nav ziņots policijai, un tādēļ tos neatspoguļo oficiālie krimināltiesisko datu apkopošanas mehānismi.

Izvairšanās no noteiktām vietām, baidoties no noziegumiem uz nauda pamata

Līdz ar jautājumiem par respondentu pieredzi, kļūstot par noziedznieku upuriem, un par to, vai viņi uzskata, ka tie ir bijuši rasistiski motivēti noziegumi, apsekojumā bija arī jautājumi par to, vai respondenti izvairās no noteiktām vietām, baidoties no uzbrukumiem, draudiem vai vajāšanas saistībā ar savu imigranta vai minoritātes izcelsmi.

9. attēlā sniegtie rezultāti atklāj, ka vidēji 31 % romu un 25 % afrikāņu ar izcelsmi no Melnās Āfrikas izvēlas izvairīšanās taktiku, baidoties no “rasistiskiem” noziedzīgiem uzbrukumiem. Savukārt 20 % ziemeļafrikāņu arī izmanto šādu taktiku, un tā dara arī līdzīgs skaits respondentu no Vidus- un Austrumeiropas valstīm — līdz ar to šķiet, ka bailes no uzbrukumiem saistībā ar imigrantu vai etniskās minoritātes izcelsmi neaprobežojas ar cilvēku ādas krāsu, drīzāk tas ir kaut kas tāds, kas daudzās ES dalībvalstīs var ietekmēt arī grupas ar šķietami “līdzīgu” izskatu kā iedzīvotāju vairākumam.

Tāpat kā diskriminācijas gadījumā, aptaujas rezultāti attiecībā uz rasistiskiem noziegumiem liecina, ka oficiālajā statistikā ir nopietni trūkumi jautājumā par reālo problēmas mērogu.

Pievērsoties desmit grupām ar augstāko paziņoto izvairīšanās taktikas īpatsvaru, 9. attēls liecina, ka dominē romi — katrs otrais romu respondents Polijā ievēro šādu taktiku, lai nekļūtu par upuri noziegumam uz nauda pamata. Grupas no Āfrikas kontinenta un jo īpaši irākieši Zviedrijā arī norāda, ka izmanto līdzīgu izvairīšanās taktiku.

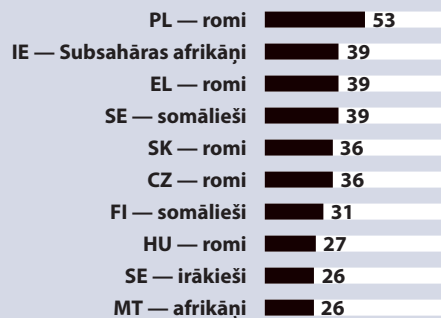
9. attēls

Respondentu īpatsvars, kuri izvairās no noteiktām vietām bailēs no uzbrukuma, draudiem vai nopietnas vajāšanas sakarā ar savu imigranta vai etniskās minoritātes pārstāvja statusu

Pēdējo 12 mēnešu laikā

Desmit grupas ar augstāko respondentu īpatsvaru, kuri izvairās no noteiktām vietām bailēs no uzbrukuma, draudiem vai nopietnas vajāšanas sakarā ar savu imigranta vai etniskās minoritātes pārstāvja statusu

EU-MIDIS, DF1 jautājums

Šī izvairīšanās taktika, iespējams, noder, lai mazinātu to noziegumu uz nauda pamata skaitu, ar ko saskaras neaizsargātākās minoritātes. Vienlaikus šie rezultāti arī atklāj, kāda ir sociālās marginalizācijas pakāpe, ko dažādas minoritāšu grupas izjūt ES, un to vēl pasliktina šī izturēšanās, ko respondenti atzīst par nepieciešamu, lai nekļūtu par upuriem noziegumos uz nauda pamata.

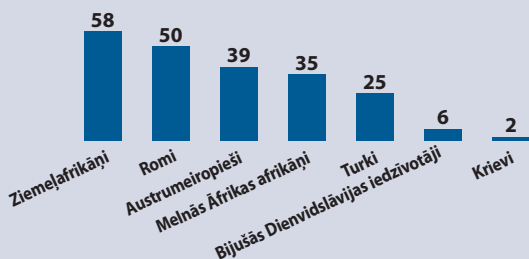
Nediskriminējoša tiesībaizsardzības darbinieku izturēšanās un aizturēšana policijā

Lai noskaidrotu, kāda ir minoritāšu kopienu saskarsme ar policiju attiecībā uz šo kopienu integrāciju un vienādu attieksmi, *EU-MIDIS* uzdeva respondentiem dažādus jautājumus par viņu saskari ar tiesībaizsardzības iestādēm.

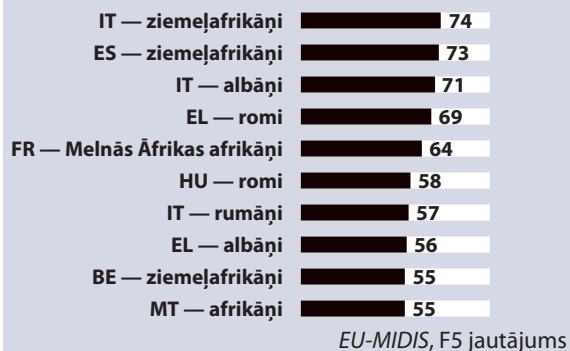
10. attēls

Respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka policija viņus aizturējusi viņu imigranta vai etniskās minoritātes pārstāvja statusa dēļ

No visiem, kuri aizturēti pēdējo 12 mēnešu laikā

Desmit grupas ar biežāk sastopamo uzskatu, ka policija viņus aizturējusi viņu imigranta vai etniskās minoritātes pārstāvja statusa dēļ

No visiem, kuri aizturēti pēdējo 12 mēnešu laikā

EU-MIDIS, F5 jautājums

Respondentiem uzdeva šādus jautājumus:

- ja viņi ziņoja par viktimizācijas gadījumiem policijai — kā policija pret viņiem izturējās?
- kādu iemeslu dēļ viņi neziņoja par viktimizācijas gadījumiem policijai?
- cik bieži policija viņus aizturēja pēdējo 12 mēnešu laikā, un vai viņi uzskata, ka ir aizturēti tieši savas etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ?
- kā pret viņiem izturējās citkārt saziņā ar policiju?

10. attēls atklāj rezultātus par tiem respondentiem, kurus aizturēja policija un kuri uzskatīja, ka ir aizturēti tieši savas etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ.

Izvērtējot lielo grupu atbilžu vidējos rādītājus:

- seši no 10 jeb 58 % ziemeļāfrikāņu respondentu, kurus bija aizturējusi policija, uzskatīja, ka ir aizturēti savas etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ;

- 50 % romu un četri no 10 Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotājiem uzskatīja, ka policija viņus ir aizturējusi viņu etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ;

- analizējot skaitļus par atsevišķām grupām, noskaidrojās, ka lielais skaits diskriminējošo policijas aizturēšanas gadījumu attiecībā uz lielo grupu "Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāji" ir radies, pateicoties lielajam albāņu aizturēšanas gadījumu skaitam Itālijā un Grieķijā un rumāņu — Itālijā.

Šie rezultāti atklāj, ka dažas etnisko minoritāšu un imigrantu grupas lielā mērā izjūt to, ko uzskata par diskriminējošu policijas attieksmi, un ka dažu dalībvalstu policija cieši kontrolē minoritāšu kopienas. Pilns datu kopums ļaus analizēt lielu skaitu aizturēšanas gadījumu un jo īpaši tās aizturēšanas, kuras 12 mēnešu laikā posmā par diskriminējošām uzskatīja lielās un atsevišķās respondentu grupas visās dalībvalstīs. Šajā ziņā rezultāti daudz atklās par to, "ko" policija ir aizturējusi visbiežāk, un šos rezultātus varēs sīkāk izskaidrot, sadalot pēc respondentu īpašībām, piemēram, dzimuma, vecuma un reliģijas. Turklāt pilns datu kopums sniegs informāciju par to, vai respondenti aizturēšanas brīdī gāja kājām vai atradās automobilī un kas ar viņiem notika aizturēšanas laikā, piemēram, vai viņiem lūdza uzrādīt personu apliecinošus dokumentus, izteica brīdinājumu, uzlika naudassodu vai arestēja.

Attiecībā uz desmit dalībvalstīm EU-MIDIS ieguva datus par policijas veikto aizturēšanu skaitu un biežumu, izvēloties 500 nejauši atlasītus respondētus no iedzīvotāju vairākuma, kas dzīvoja tajā pašā teritorijā, kur minoritātes. Kopumā notika 5000 intervijas ar iedzīvotāju vairākuma pārstāvjiem. Šos atklājumus analizēs nākamajā EU-MIDIS ziņojumā *Data in Focus*, kurā tiks sīkāk izskaidroti apsekojuma rezultāti, kas iegūti saskarsmē ar tiesībaizsardzības un arī robežkontroles darbiniekiem.

KĀ APSEKOJUMA REZULTĀTI VAR NODERĒT POLITIKAS VEIDOTĀJIEM?

Rezultāti norāda politikas veidotājiem un praktiķiem uz daudziem jautājumiem, kas valstu un Kopienas līmenī jārisina saistībā ar dažādu minoritāšu situāciju un kas tiks izskaidroti vēlāk, nākamajos *EU-MIDIS* ziņojumos, kad būs pilnībā pabeigta datu kopuma analīze.

- Kādas politikas un rīcības plāni pastāv Kopienas un dalībvalstu līmenī, lai labāk informētu neaizsargātās minoritātes par viņu tiesībām EK un valstu tiesību aktu kontekstā? Kā tās varētu veiksmīgāk izmantot, lai sasniegtu dažādas grupas?
- Kā attīstīt tiesībās balstītu un uz pakalpojumiem orientētu kultūru, kas sekmētu un atvieglotu neaizsargāto minoritāšu iespējas ziņot par pieredzēto diskrimināciju?
- Kā pārliecināt šīs minoritātes, ka viņu sūdzības tiks uztvertas nopietni un ka atbildīgās organizācijas un valsts iestādes sekos līdzī to izskatīšanai?
- Kāda pašreizējās politikas un rīcības plānu ietekme minoritāšu diskriminācijas novēršanā Kopienas un dalībvalstu līmenī? Vai ir pieejami labās prakses piemēri, kas ir apliecinājuši, ka var gan īstermiņā, gan ilgtermiņā uzlabot dažādu minoritāšu grupu situāciju?
- Kāda sociālā politika (nodarbinātības, mājokļu, veselības aprūpes, sociālo pakalpojumu un izglītības jomā) vairāk tiek atbalstīta ar finansējumu, lai risinātu minoritāšu diskriminācijas problēmas? Vai sociālo politiku finansē tur, kur atbalsts visvairāk nepieciešams, un vai tas tiek darīts īsto minoritāšu grupu un/vai minoritāšu kopienu iekšējo grupu labā, piemēram, sievietes vai vecāku cilvēku labā?
- Ko var darīt, lai risinātu minoritāšu problēmas, kas rodas, tām kļūstot par upuri noziegumam rasistisku motīvu dēļ? Ko var darīt, lai nodrošinātu, ka tiesībsargāšanas iestāžu darbībā rasistu uzbrukumu izmeklēšana tiktu ierindota prioritārā sarakstā?
- Kas konkrēti jādara, lai rosinātu upurus ziņot policijai par piedzīvotajiem rasistiskajiem

uzbrukumiem? Kā var rosināt ziņot dažādas grupas?

- Kā tiesībsargāšanas darbinieku īstenotā attieksme pēc etniskās pazīmes ietekmē dažādas minoritātes un dažādus cilvēkus minoritāšu grupās, piemēram, jauniešus? Kādu praktisku ietekmi izraisa šāda atlase, kuru minoritātes uzskata par diskriminējošu?

Daži konkrēto *EU-MIDIS* rezultātu piemēri, kas var radīt jautājumus politikas līmenī un ietekmēt tiešo rīcību:

1. piemērs

Diskriminācijas gadījumu un noziedzīgo uzbrukumu skaits, par kuru informē apsekojums

- *EU-MIDIS* atklāj mērogu, kādā notiek diskriminācija un rasistiskā viktimizācija, ar ko saskaras respondenti, kas tika intervēti par 12 mēnešu laika posmu.
- Šos rezultātus katrā dalībvalstī var salīdzināt ar oficiālajiem valdības datiem par diskrimināciju un viktimizāciju (datiem par paziņotajiem gadījumiem, reģistrētajiem noziegumiem un tiesvedību) un ar skaitļiem, kas saņemti no neoficiāliem avotiem, piemēram, NVO.
- Potenciāli nepaziņoto diskriminācijas un rasistiskās viktimizācijas izplatību katrā dalībvalstī var noteikt attiecībā uz aptaujāto minoritāšu grupu vai grupām, un šie atklājumi var rosināt kritiski paraudzīties uz esošo politiku vai tās trūkumu, kad ir runa par diskriminācijas un rasistiskās viktimizācijas atzīšanu un reakciju uz tiem.

2. piemērs

lēmēji neziņošanai par diskrimināciju un viktimizāciju

- Visiem respondentiem, kuri norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā ir tikuši diskriminēti vai kļuvuši par noziegumu upuriem, uzdeva jautājumu par pēdējo gadījumu, vai viņi vai kāds cits par to ziņoja — attiecībā uz diskrimināciju kādai organizācijai, birojam vai vietā, kurā šī diskriminācija notika vai attiecībā uz noziedzīgu

viktimizāciju — policijai, bet, ja nebija ziņots, tad kādu iemeslu dēļ.

- Pilnais apsekojuma datu kopums sniegs detalizētu neziņošanas iemeslu sadalījumu dažādās grupās. Šie rezultāti piedāvās ieskatu neziņošanas taktikā, un tas ļaus politikas veidotājiem labāk izprast un tātad arī novērst neziņošanas cēloņus, lai veicinātu ziņošanu nākotnē.

3. piemērs

Diskriminācijas gadījumu un rasistiskās viktimizācijas gadījumu biežums 12 mēnešu laika posmā

- Pilns apsekojuma datu kopums atklās, cik bieži pēdējo 12 mēnešu laikā respondenti saskārās ar katru diskriminācijas un noziegumu veidu.
- Šie dati būs bagātīgs informācijas avots tiem, kuri mēģina izprast un apkarot diskrimināciju un rasistiskos noziegumus, jo tie atklās, kuras grupas un kuras personas grupu ietvaros (piemēram, saistībā ar dzimumu vai vecumu) 12 mēnešu laikā ir tikušas atkārtoti diskriminētas vai pārcietušas uzbrukumu.

- Iegūstot šādus datus, politikas veidotāji un tiesībsardzības iestādes varēs paveikt ļoti daudz, piemēram, pievērsties tiem grupas locekļiem, kurus visbiežāk skar diskriminācija un viktimizācija, un viņi varēs novērtēt tos valsts un privātos pakalpojumus, kuros konkrētu grupu diskriminācija šķiet visizplatītākā.

Papildu informāciju un nākamās EU-MIDIS ziņojumus meklējiet tīmekļa vietnē

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Gallup Europe uzņēmās šā darba veikšanu pēc EU-MIDIS pasūtījuma, un FRA darbinieki uzraudzīja tā īstenošanu, piedaloties intervētāju mācību pasākumos, kā arī novērojot aptaujas gaitu dažās dalībvalstīs.

Aptaujātās grupas

Grupās intervijām katrā dalībvalstī atlasīja pēc šādiem kritērijiem:

- ņemot vērā informāciju, ko *FRA* piegādāja tās Rasisma un ksenofobijas informācijas tīkls (*RAXEN*), ko veido 27 valstu koordinācijas centri, kas sniedza Aģentūrai detalizētus valstu gada ziņojumus par dažādu minoritāšu pakļautību diskriminācijai un viktimizācijai katrā dalībvalstī;
- ņemot vērā to, vai katrā valstī aptaujātā grupa pārstāvēja lielāko minoritāšu grupu vai grupas, un tām kopumā vajadzēja veidot vismaz 5 % kopskaita, lai tās būtu piemērotas nejaušai atļasei konkrētos jautājumos;
- ņemot vērā to, ka priekšroka tika dota grupām, kuras iespējams aptaujāt vairāk nekā vienā dalībvalstī, un tas ļāva veidot "lielās" grupas, piemēram, "ziemeļafrikāņi", lai varētu salīdzināt rezultātus.

EU-MIDIS aptaujāja no vienas līdz trim imigrantu, etnisko minoritāšu vai nacionālo minoritāšu grupām katrā ES dalībvalstī, un katrā valstī tika aptaujāti vismaz 500 cilvēki katrā grupā.

No šīm daudzveidīgajām iedzīvotāju mērķa grupām apsekojumā atlasīja vairākas "lielās grupas", ievērojot to, cik daudz ir iedzīvotāju, kas pārstāv noteiktu tautību vai tautības, kā arī nacionālās minoritātes, piemēram, romi.

EU-MIDIS aptaujātās grupas

Austrija	Turki Bijušās Dienvidslāvijas iedzīvotāji ¹
Beļģija	Ziemeļafrikāņi ² Turki
Bulgārija	Romi Turki
Čehija	Romi
Kipra	Aziāti ³
Dānija	Turki Somālieši
Vācija	Turki Bijušās Dienvidslāvijas iedzīvotāji
Grieķija	Albāņi Romi
Igaunija	Krievi
Somija	Krievi Somālieši
Francija	Ziemeļafrikāņi Subsahāras afrikāņi ⁴
Ungārija	Romi
Irija	Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāji ⁵ Melnās Āfrikas afrikāņi
Itālija	Albāņi Ziemeļafrikāņi Rumāņi
Latvija	Krievi
Lietuva	Krievi
Luksemburga	Bijušās Dienvidslāvijas iedzīvotāji
Malta	Imigranti no Āfrikas (Ziemeļāfrikas un Melnās Āfrikas)
Nīderlande	Ziemeļafrikāņi Turki Surinamieši
Polija	Romi
Portugāle	Brazīlieši Melnās Āfrikas afrikāņi
Rumānija	Romi
Slovākija	Romi
Slovēnija	Serbi Bosnieši
Spānija	Ziemeļafrikāņi Dienvidamerikāņi Rumāņi
Zviedrija	Irākieši Somālieši
Apvienotā Karaliste	Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāji

1 Tie, kuru izcelsme meklējama kādā no jaunajām valstīm bijušās Dienvidslāvijas teritorijā.

2 Alžīrija, Ēģipte, Libija, Maroka, Sudāna, Tunisija, Rietumsahāra.

3 Indijas subkontinents un Dienvidaustrumu Āzija.

4 Visas pārējās Āfrikas valstis, kas nav iekļautas Ziemeļāfrikas sarakstā, tostarp surinamiešu respondenti ar Melnās Āfrikas izcelsmi.

5 Jebkura no 12 jaunajām ES dalībvalstīm, izņemot Kipru un Maltu, kas apzīmētas ar saīsinājumu *CEE*.

Apsekojuma vietas

Tā kā imigrācija pārsvarā koncentrējas pilsētu teritorijās, grupas aptaujai *EU-MIDIS* atlasīja pilsētās un piepilsētās; uzsvars tika likts uz galvaspilsētām un vienu vai divām citām lielākajām pilsētām ar augstu izvēlētas minoritātes vai minoritāšu koncentrāciju, lai katrā dalībvalstī tās intervētu.

Tomēr, lai nodrošinātu, ka tiek pietiekami iekļautas pārsvarā lauku rajonos dzīvojošās nacionālās minoritātes, kā arī vietās, kurās nav izteikti nodalītas atsevišķas pilsētu teritorijas (piemēram, Kipras un Maltas gadījumā), apsekojumā izmantoja metodi, kas paredz respondentu atlasīšanu "uz vietām" un aptaujā minoritātes to atrašanās vietās — to var dēvēt arī par "valsts mēroga" apsekojumu.

Lielo grupu izveide ļauj salīdzināt rezultātus starp dalībvalstīm, kurās aptaujātas līdzīgas grupas; piemēram:

- **romu izcelsmes respondenti** tika aptaujāti septiņās dalībvalstīs: Bulgārijā, Čehijā, Grieķijā, Ungārijā, Polijā, Rumānijā un Slovākijā;
- **turku izcelsmes respondenti** tika aptaujāti sešās dalībvalstīs: Austrijā, Beļģijā, Bulgārijā, Dānijā, Vācijā un Nīderlandē;
- pilnajā datu kopumā tiks iekļauts detalizēts respondentu sadalījums pēc izcelsmes valstīm, un tas dos iespēju precīzāk analizēt rezultātus.

Aptaujātie cilvēki

Apsekojumam atlasīja vīriešus un sievietes, kas sasnieguši 16 gadu vecumu un vecāki, kuri:

- identificēja sevi kā piederošus kādai no tām imigrantu, nacionālo minoritāšu vai etnisko minoritāšu grupām, kas katrā dalībvalstī tika atlasītas aptaujai;
- bija nodzīvojuši attiecīgajā dalībvalstī vismaz 12 mēnešus;
- pietiekami labi prata vienu vai vairākas šīs izpētāmās dalībvalsts oficiālo(-ās) valodu(-as), lai spētu vienkārši sarunāties ar intervētāju (anketu tulkojumi bija sagatavoti arī citās valodās, un dažās valstīs, lai sekmētu apsekojuma procesu, tika pieņemti darbā intervētāji ar tās pašas minoritātes izcelsmi kā aptaujas dalībniekiem).

EU-MIDIS aptvertā teritorija

Austrija	Vīne
Beļģija	Brisele Antverpene
Bulgārija	Viša valsts ⁶
Čehija	Viša valsts
Kipra	Viša valsts
Dānija	Kopenhāgena Odense
Vācija	Berlīne Frankfurte Minhene
Grieķija	Atēnas Saloniki
Igaunija	Tallina
Somija	Helsinki un piepilsētas
Francija	Parīze un piepilsētas Marseļa Liona
Ungārija	Budapešta Miškolca
Īrija	Dublina un piepilsētas
Itālija	Roma Milāna Bari
Latvija	Rīga Daugavpils
Lietuva	Viļņa Višagina
Luksemburga	Viša valsts
Malta	Viša valsts
Nīderlande	Amsterdama Roterdama Hāga Utrehta
Polija	Viša valsts
Portugāle	Lisabona un piepilsētas Setubala
Rumānija	Viša valsts
Slovākija	Viša valsts
Slovēnija	Ļubļana Jesenice
Spānija	Madride Barselona
Zviedrija	Stokholma Malme
Apvienotā Karaliste	Londona un piepilsētas

6 Atbilstoši attiecīgo mērķa grupu atrašanās vietai.

Kopumā pētniecības darbu pēc *EU-MIDIS* pasūtījuma veica divās atšķirīgās apsekojuma vietās:

- galvaspilsētās un citās lielākajās pilsētās — 19 dalībvalstīs;
- visā valstī "uz vietām" — astoņās dalībvalstīs.

Apsekojuma rezultāti atspoguļo to cilvēku viedokļus un pieredzi, kuri dzīvo šajās katrā dalībvalstī aptaujātajās vietās.

Kā cilvēki tika aptaujāti

Lai nodrošinātu maksimālu rezultātu reprezentativitāti attiecībā uz grupām, kas tika aptaujātas interviju vietās, apsekojumā izmantoja nejaušas izvēles principus.

Apsekojuma mērķa auditorijas sarežģītais raksturs — dažādas "grūti atlasāmas" grupas 27 ES dalībvalstīs — atspoguļojas tikpat sarežģītā atlasē projektā, kurā izmantoja daudzas metodes; tās visas, izņemot vienu, proti, tīklojuma atlasī, balstījās uz nejaušu varbūtības atlasī.

Sešās no 27 dalībvalstīm minoritātes noteica pēc tīklojuma atlasē principa — dažkārt to dēvē par "ērto" atlasī. Šī metode ļauj veikt aptauju, atlasot mērķa grupas dalībniekus ar organizāciju palīdzību, piemēram, NVO, kas strādā ar minoritātēm, vai vietās, kurās kādas konkrētas minoritātes ir pieradušas pulcēties, piemēram, dievkalpojumu vietās vai veikalos, kas apgādā konkrētas minoritātes.

Tīklojuma atlasī *EU-MIDIS* izmantoja tikai ārkārtas situācijās tajās dalībvalstīs, kurās nejaušā atlasē nedēļām ilgi neļāva atrast pietiekamu aptaujas dalībnieku skaitu. Šāda veida "ērtā" atlasē apsekojumā netika apstiprināta par galveno atlasē metodi, jo tai ir tendence sniegt rezultātus, kas nav reprezentatīvi attiecībā uz iedzīvotāju minoritātēm kopumā — tā raksturo tikai tos minoritāšu grupu locekļus, kuri ir kādā veidā saistīti (parasti — draudzības saitēm vai kopīgu darbu). Salīdzinājumā jāmin, ka nejaušā atlasē sniedz rezultātus, kas ir reprezentatīvāki attiecībā pret aptaujātajiem iedzīvotājiem, tādēļ tā nodrošina labāku bāzi tādu politikas iniciatīvu veidošanai, kas paredzētas plašai sabiedrībai, nevis atlasītiem dalībniekiem.

EU-MIDIS atlasē metode

Apsekojumā izmantoja šādas nejaušas atlasē metodes:

- atlasē pēc reģistriem tajās dalībvalstīs, kurās nejaušās atlasē grupas izveidei ir pieejami saraksti, kas nosaka cilvēku tautību vai pilsonību;
- standarta nejaušā atlasē, kurā izmanto primārās parauga vienības, lai noteiktu aptaujas dalībnieku skaitu dažādās vietās (balstoties uz labākajiem pieejamajiem datiem par iedzīvotājiem);
- konkrētāki saraksti un atlasē, izmantojot *Kish-grid* atlasī pēc "pēdējās dzimšanas dienas" principa.

Papildu informācija par atlasē gaitu atrodama tiešsaistē *EU-MIDIS* tehniskajā ziņojumā

<http://fra.europa.eu/eu-midis>.

Rezultātu paziņošana

EU-MIDIS ļauj salīdzināt rezultātus dažādos veidos:

- starp dalībvalstīm, kurām ir līdzīgas iedzīvotāju minoritātes; piemēram, starp valstīm, kurās tika aptaujāti turku respondenti, vai starp valstīm, kurās aptaujāja ziemeļafrikāņu izcelsmes iedzīvotājus;
- starp dažādām minoritāšu grupām katrā dalībvalstī (ja attiecīgajā dalībvalstī tika aptaujāta vairāk nekā viena grupa);
- pēc daudzām un dažādām respondentu īpašībām, piemēram: dzimuma, vecuma, izglītības līmeņa, nodarbinātības statusa, reliģijas un dzimtās valodas vai valodām, kā arī pēc tādām pazīmēm kā bērnu skaits māsaimniecībā un apstākļi, vai aptauja notiek vidē, kurā attiecīgā minoritāte dominē;
- starp aptaujātajām minoritāšu un vairākuma grupām, izmantojot vienādus jautājumus šādās jomās: (1) *EU-MIDIS* jautājumi par pieredzi ar tiesībsardzības iestādēm, ja tos uzdod gan iedzīvotāju minoritātei, gan vairākumam, kas dzīvo vienās un tajās pašās teritorijās desmit dalībvalstīs; (2) rezultāti, kas iegūti šajā apsekojumā, un tie rezultāti, kas iegūti ar tiem pašiem jautājumiem, izmantojot tos citos apsekojumus, kas ir rīkoti dalībvalstu iedzīvotāju vairākumam, tostarp jautājumi, kas ņemti no "Eurobarometer";
- un, tā kā rezultāti attiecas uz pieredzi, ko guvušas pārsvarā lielākās ES minoritāšu grupas, kas ir

pakļautas diskriminācijai un viktimizācijai, šis apsekojums ļauj veikt vispārīgus salīdzinājumus par dažādām aptaujātajām grupām. Tomēr, veicot šādus salīdzinājumus, jāpievērš uzmanība katras grupas ļoti atšķirīgajai izcelsmei un dzīves videi katrā dalībvalstī.

Balstoties uz apsekojumu, tiks izveidotas šādas publikācijas, kas dažādos veidos analizēs pētnieciskos rezultātus:

- *pilnais Tehniskais ziņojums* (2009. gada aprīlī);
- *pilnais Rezultātu pārskats* (2009. gada nogalē);
- *līdz pat deviņiem ziņojumiem "Dati uzmanības centrā"* ("Data in Focus") (2009. un 2010. gada laikā), *kuros tiks atspoguļoti galvenie apsekojuma atklājumi. Pirmais izdevums "Dati uzmanības centrā" ("Data in Focus 1") skaidros rezultātus, kas attiecas uz romiem* (2009. gada aprīlī).

Kad par šo apsekojumu tiks publicēti visi *Data in Focus* ziņojumi, Aģentūra plāno nodot šā apsekojuma datus plašai sabiedrībai, lai jebkura ieinteresētā persona varētu veikt tālāku rezultātu analīzi, tostarp valdību pārstāvji, NVO un zinātnieki.

APTAUJĀTO GRUPU ĪSS RAKSTUROJUMS

EU-MIDIS vāca informāciju par katra respondenta personiskajām īpašībām, tostarp: dzimumu, vecumu, dzimto valodu, pilsonību, dzimšanas valsti, dzīvošanas ilgumu valstī, nodarbinātības statusu, mājsaimniecības ienākumiem, iegūtās izglītības ilgumu gados, kā arī reliģiju vai ticību. Visi apsekojuma rezultāti ir anonīmi un paredzēti tikai vispārējo statistisko apkopojumu veidošanai, lai nebūtu iespējams identificēt nevienu respondentu. Visa informācija tika sniegta labprātīgi.

Turklāt intervētāji paši aizpildīja pamatinformāciju par vidi, kurā tika organizēts katrs apsekojums, kā arī par apsekojuma apstākļiem; piemēram, vai apsekojuma dalībnieks tās laikā bija viens vai kopā ar kādu citu.

Datus par respondentu raksturojumu un intervētāja iegūto informāciju vēlāk nodos atklātībai Aģentūras tīmekļa vietnē, lai jebkurš interesents varētu veikt papildu analīzi.

Izcelsme

Gandrīz visi romu respondenti bija dzimuši tajā pašā valstī, kurā tika aptaujāti. Tas pats attiecās arī uz lielāko daļu krievu un turku respondentu, no kuriem tikai 10 % bija dzīvojuši attiecīgajā valstī mazāk par desmit gadiem. Tomēr 41 % krievu un 35 % turku respondentu nav savas dzīvesvietas valsts pilsoņi.

Pretēji tām grupām, kuras bija iesakņojušās, lielākā daļa Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāju bija ieradusies dalībvalstī, kurā viņi dzīvoja, tikai pēdējo piecu gadu laikā (tādēļ viņi nebija ieguvuši savas jaunās dzīvesvietas valsts pilsonību; to bija ieguvuši tikai 7 %). Ziemeļafrikāņu un Melnās Āfrikas afrikāņu grupas bija visdaudzveidīgākās attiecībā uz laiku, kas pavadīts dzīvesvietas valstī, un šīs grupas veidoja nesenie imigranti, kā arī tie, kas valstī ir pavadījuši 20 gadu vai ilgāk.

Sociāli demogrāfiskie un ekonomiskie dati

Lielākajā daļā respondentu grupu sieviešu un vīriešu īpatsvars bija apmēram līdzīgs, tomēr nedaudz

vairāk vīriešu bija ziemeļafrikāņu respondentu vidū, bet vairāk sieviešu — krievu respondentu vidū. Attiecībā uz citiem būtiskajiem izņēmumiem jāteic, ka gandrīz visi afrikāņu imigranti Maltā bija vīrieši, un tas atspoguļo tās migrācijas raksturu, ar kādu saskaras Malta. Visvairāk sieviešu bija starp aziātu respondentiem Kiprā.

Romi atšķiras no citām aptaujātajām grupām, un tikai 30 % aptaujāto romu respondentu bija mācījušies skolā piecus gadus vai mazāk. No otras puses, 50 % krievu respondentu un 40–45 % Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāju un ziemeļafrikāņu bija mācījušies skolā vairāk nekā 14 gadu.

Bezdarbs romu vidū ir plaši izplatīts (vidēji 23 %), tāpat arī Melnās Āfrikas afrikāņu vidū (18 %). Visaugstākais nodarbinātības līmenis ir Vidus- un Austrumeiropas iedzīvotāju vidū (80 % respondentu); darbs ir bijis galvenais iemesls, kas viņiem licis emigrēt. Ziemeļafrikāņu, romu un turku vidū skaitļi par bezdarbu varētu būt augstāki, ja nebūtu lielais sieviešu īpatsvars, kuras izvēlas palikt mājās, lai rūpētos par mājsaimniecību (30–40 % sieviešu dzimuma respondentu).

Reliģiskās un kultūras saknes

Vairāk nekā 95 % ziemeļafrikāņu un turku respondentu bija musulmaņi, un gandrīz tāds pats procents romu un krievu respondentu identificēja sevi kā kristiešus. Starp visām aptaujātajām grupām citas reliģijas un reliģijas trūkums bija reti sastopams. Vairāk nekā 90 % Melnās Āfrikas afrikāņu un ziemeļafrikāņu apgalvoja, ka viņu dzīvē reliģija ir ļoti nozīmīga vai visai nozīmīga. Vislielākā to respondentu daļa, kas teica, ka viņiem reliģija nav ļoti nozīmīga, bija krievu (48 %) un bijušās Dienvidslāvijas iedzīvotāju (40 %) vidū.

20–30 % Melnās Āfrikas afrikāņu, ziemeļafrikāņu un turku respondentu norādīja, ka, izejot sabiedrībā, valkā zināma veida tradicionālo vai reliģisko apģērbu. Visās šajās grupās minētā apģērba valkāšana izplatītāka bija sieviešu, nevis vīriešu vidū.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra

***EU-MIDIS* īsumā
Ievadinformācija par *FRA* Eiropas Savienības mēroga apsekojumu diskriminācijas jautājumos**

Noformējums: *red hot 'n' cool*, Vīne

2010 — 20 lpp. — 21 x 29,7 cm

doi:10.2811/18582

ISBN 978-92-9192-413-4

TK-30-09-186-LV-N

Plašāka informācija par Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru atrodama internetā.

Tai var piekļūt *FRA* tīmekļa vietnē (<http://fra.europa.eu>).

© Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, 2009

Pārpublicēšana atļauta ar norādi uz avotu. Nedrīkst pārpublicēt komerciālos nolūkos.

Atruna

Ja rodas jautājumi par šo tulkojumu, lūdzu, skatiet angļu valodas versiju, kas ir šī dokumenta oriģinālā un oficiālā versija.

ISBN 978-92-9192-413-4

9 789291 924134

TK-30-09-186-LV-N

■ Publikāciju birojs